

УДК 34.01

Невзоров І. Л.
проф. кафедри теорії та історії
держави і права Харківського національного універ-
ситету внутрішніх справ, к.ю.н

Хотенець П. В.
Заступник голови Господарського суду Харківської
області, доцент кафедри організації судових та пра-
воохоронних органів Національного юридичного
університету ім. Ярослава Мудрого, к. ю. н.

ЗАВДАННЯ ТА ФУНКЦІЇ ПОЛІЦІЇ В КРАЇНАХ БАЛТІЇ

В країнах Балтії, законодавець, розставляючи акценти діяльності поліції, бачить у ній не суцільно каральний інститут, а інститут захисту людини, суспільства і держави, їхніх прав і свобод.

Так, відповідно до Закону «Про поліцію Латвії», завданнями поліції є: забезпечення безпеки громадян і суспільства; запобігання злочинам та іншим правопорушенням, розкриття злочинів і розшук осіб, що їх вчинили; надання допомоги у встановленому законом порядку громадянам, державним і приватним установам, підприємствам і організаціям у захисті їхніх прав і реалізації встановлених законом обов'язків; виконання в межах своєї компетенції адміністративних і кримінальних покарань. Забороняється залучати поліцію для виконання завдань, що не визначені законами Латвійської Республіки.

В даний час у країні діють три види поліції: Державна (загальнонаціональна) поліція, поліція безпеки (органи державної безпеки) і поліції самоуправління (муніципальна). При цьому Державна поліція і поліція безпеки виконують свої обов'язки на всій території Латвії, а поліція самоуправління на відповідній адміністративній території.

Державна поліція і поліція безпеки адміністративно підлегли Міністерству внутрішніх справ. При цьому Державна поліція діє відповідно до Положення, затвердженого міністром внутрішніх справ, а поліція безпеки - відповідно до Положення, затвердженого Кабінетом міністрів. Поліція самоуправління (муніципальна) включена до складу місцевих самоврядувань, а з питань організації роботи співпрацює з Державною поліцією.

До складу Державної поліції Латвії входять центральний апарат і підлеглі йому структурні підрозділи.

До завдань кримінальної поліції відносяться: запобігання і розкриття злочинних діянь, розшук осіб, що ховаються від дізнання, слідства та суду, що ухиляються від відбуття покарання і пропали безвісті, а також забезпечення участі в оперативно-слідчих діях фахівців-криміналістів.

До задач поліції громадської безпеки відносяться: забезпечення громадського порядку, боротьба зі злочинністю, охорона державних об'єктів.

У прямому підпорядкуванні Державної поліції також знаходиться експертно-криміналістичний центр (в який входять бюро експертиз і відділ менеджменту і контролю), бюро дорожньої поліції, бюро досудового розслідування, поліцейська школа.

Закон Литовської Республіки «Про діяльність поліції» визначає задачі і функції поліції, принципи і правові основи її діяльності, організаційну структуру й інші питання, зв'язані з реалізацією поліцією своїх функцій.

Відповідно до цього закону поліція - це установа, що забезпечує громадський порядок і безпеку суспільства.

Поліцейська система Литви включає три основні види поліцейських підрозділів, підвідомчих МВС країни:

Департамент поліції (звичайна поліція) при МВС Литовської Республіки; Департамент прикордонної поліції при МВС Литовської Республіки, що у ході недавньої реформи одержав нову назву - Служба охорони державного кордону при МВС Литовської Республіки; Департамент податкової поліції при МВС Литовської Республіки.

Самим значним з них є Департамент поліції при МВС, на чолі якого стоїть Генеральний комісар, який призначається на посаду міністром внутрішніх справ. Генеральний комісар має заступників, кожний з яких відповідає за свій блок напрямків, при цьому традиційно звичайна поліція Литви поділяється на дві основні служби - кримінальної поліції і поліції громадської безпеки.

Блок кримінальної поліції: служба боротьби з організованою злочинністю, служба аналітичної розвідки, управління з кримінального бізнесу, управління з організованих злочинності, управління по боротьбі з організованою злочинністю в економічній сфері, управління по боротьбі з контрабандою і наркотиками, служба кримінальних розслідувань, служба спеціальних операцій, служба по боротьбі з економічними злочинами, служба дізнання, Національне центральне бюро Інтерполу.

Найважливішими завданнями кримінальної поліції і її служб є: запобігання злочинам, контроль над злочинністю, розкриття і розслідування злочинів і інших правопорушень

Найважливішими завданнями поліції громадської безпеки і її служб є: забезпечення громадського порядку і безпеки, надання необхідної допомоги населенню, профілактика злочинів і інших правопорушень, забезпечення безпеки дорожнього руху, що контролює і координує діяльність.

Окремо стоїть служба внутрішніх розслідувань на чолі з головним комісаром, підлегла безпосередньо Генеральному комісару. У структурі Департаменту поліції також є поліцейські капелани і група референтів.

Поліцейська система Литви в цілому має ряд особливостей, властивих для організаційних схем побудови правоохоронних структур ряду країн Євросоюзу. Так, наприклад, органи слідства підлеглі прямо Міністерству внутрішніх справ, утворюючи Слідчий департамент при МВС Литовської Республіки. Внутрішні війська країни (у складі двох полків), протипожежна служба (Департамент протипожежної служби при Міністерстві), міграційна служба (Міграційний департамент при Міністерстві) структурно також входять у МВС країни.

За зразок побудови поліцейської системи Естонії була узята саме Фінляндія з її варіантом загально скандинавської моделі невоєнізованої поліції, структурно, щоправда, що входить у МВС, а не в Мін'юст, як у Норвегії і Швеції.

Поліція Естонії як правоохоронний орган є невід'ємною частиною загальнодержавної системи внутрішньої безпеки. Крім поліції правоохоронними функціями тією чи іншою мірою володіє ще кілька органів виконавчої влади.

В даний час поліція Естонії знаходиться під юрисдикцією Міністерства внутрішніх справ. В організаційну структуру МВС входять: Департамент поліції, Прикордонний департамент (включаючи прикордонну поліцію, що контролює переміщення через границю людей і товарів), Департамент поліції безпеки (КАПО), Департамент громадянства і міграції, Департамент по рятувальних роботах, Інспекція по захисту інформації й Академія внутрішньої безпеки.

Поліція безпеки (КАПО) організаційно не входить у Департамент поліції і є самостійною структурою безпосередньо в складі МВС. КАПО відповідає за питання контррозвідки у відношенні розвідувально-підривної діяльності іноземних спецслужб, веде бо-

ротьбу з тероризмом, корупцією, наркобізнесом, збирає інформацію про внутрішньополітичну обстановку і суспільні рухи, стежить за дотриманням режимом таємності, проводить оперативно-технічні заходи, веде зовнішнє і сховане спостереження і т.п.

Нормативно-правовими актами, що регулюють діяльність естонської поліції, є: Конституція, Закон про поліцію (прийнятий у 1990 р.), Закон про поліцейську службу (прийнятий у 1998 р.).

Відповідно до офіційних нормативних документів декларовані завдання поліції містять у собі: боротьбу зі злочинністю, особливо в її організованих формах, охорону суспільства від злочинних зазіхань і всіляких погроз, захист усіх видів власності, охорону громадського порядку і внутрішньої безпеки. Особливе місце серед завдань поліції займають профілактичні і репресивні заходи в боротьбі з незаконним обігом наркотиків, оскільки із середини 1990-х рр. в Естонії намітилася тенденція до росту вживання наркотиків підлітками.

В даний час основними пріоритетними функціями поліції вважаються: боротьба зі злочинами, вчиненими неповнолітніми й у відношенні неповнолітніх; боротьба з оргзлочинністю, зв'язаною з незаконним обігом наркотичних і психотропних речовин; боротьба зі злочинами в області відмивання грошей і торгівлі людьми; прийняття «компенсаційних» заходів у контексті вступу Естонії в Шенгенську зону і скасування прикордонного контролю на внутрішніх границях країн Шенгенської угоди.

Діяльність усіх поліцейських підрозділів країни направляє і координує Департамент поліції, який структурно входить до республіканського МВС, що відповідає за впровадження нових методів роботи, надання технологічної допомоги і міжнародне поліцейське співробітництво. Департамент поліції очолює Генеральний директор поліції, який є самим високопоставленим поліцейським чиновником країни. Генеральний директор поліції призначається на посаду терміном на п'ять років урядом країни.

Завданнями Департаменту поліції є:

- розробка стратегії і напрямків розвитку поліції й аналіз результатів її діяльності;
- аналіз і контроль за діяльністю підрозділів і префектур поліції й організація їхньої практичної взаємодії;
- аналіз стану правопорядку в країні й забезпечення єдиної звітності;
- координація фінансування поліцейських підрозділів і контроль над використанням засобів;

- розвиток інформаційних технологій, систем інформації і зв'язку в поліції;
- організація зв'язків поліції з громадськістю; розвиток взаємодії з іншими державними установами, місцевими органами влади, громадськими організаціями;
- координація питань підготовки і навчання особового складу поліції, як в Естонії, так і за кордоном.

Одержано 17.11.2016

УДК 351.74 + 519.72

Негодченко В. О.,
здобувач Харківського національного
університету внутрішніх справ

ОСОБЛИВОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДРОЗДІЛІВ ОРГАНІЗАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТА ОПЕРАТИВНОГО РЕАГУВАННЯ ОРГАНІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ ЩОДО РЕАЛІЗАЦІЇ ПРАВООХОРОННОЇ ФУНКЦІЇ ДЕРЖАВИ

Особливе місце у забезпеченні державної інформаційної політики органами Національної поліції України (в контексті реалізації правоохоронної функції держави) посідають підрозділи організаційно-аналітичного забезпечення та оперативного реагування (ОАЗОР). У нинішній формі вони існують відносно недавно, з'явившись на місці старих штабних підрозділів.

Підрозділи ОАЗОР діють на центральному (у складі апарату Національної поліції) та регіональному (у складі головних управлінь Національної поліції в Автономній Республіці Крим та м. Севастополі, областях, м. Києві) рівнях.

У складі апарату Національної поліції працює Департамент організаційно-аналітичного забезпечення та оперативного реагування (ДОАЗОР). Його діяльність регламентується наказом Національної поліції України від 27.11.2015 №126 «Про затвердження Положення про Департамент організаційно-аналітичного забезпечення та оперативного реагування Національної поліції України». Відповідно до нього, ДОАЗОР забезпечує і здійснює в межах своєї компетенції функції Національної поліції України щодо координації, аналізу, планування, контролю та узгодження дій територіальних (міжрегіональних) органів, структурних (відокремлених) підрозділів поліції з реалізації державної політики у сфері забезпечення публічної безпеки і порядку, охорони та захисту